

ЛИЗИНГ – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ТЕОРЕТИЧНИТЕ ПОСТАНОВКИ СЪГЛАСНО МЕЖДУНАРОДНИЯ (МСФО 16) И НАЦИОНАЛНИЯ СЧЕТОВОДЕН СТАНДАРТ

Вероника Богданова¹
veronikaabogdanova@gmail.com

Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“
1574 София, ул. „Гео Милев“ №158
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Ключови думи: счетоводни стандарти, лизинг, анализ

Резюме: Изискванията за постигане на хармонизация в нормативната уредба на страните-членки на Европейския съюз са от съществено значение за постигане на единен Европейски пазар, гарантиращ свободното движение на стоки, услуги, хора и капитали в ЕС. Това се отнася и за приложимата счетоводна база, регламентирана в Закона за счетоводството, в сила от 01.01.2016 г. Целта на тази статия е да се извърши сравнителен анализ на международния и националния счетоводен стандарт “Лизинг” и да се представят основните различия, които не са в съответствие с хармонизацията на счетоводното законодателство и които произхождат главно от отчитането и представянето на експлоатационния (оперативния) и финансов лизинг.

УВОД

Лизингът е средство за финансиране на много организации, включително и на транспортни предприятия за осигуряване с транспортни средства на основната им дейност. По този начин те имат възможност да използват нетекущи активи без значителни първоначални инвестиции, пораждащи изходящи парични потоци. Използването на лизинговата форма позволява да се планират по-ниски финансови разходи за лизингодателя и да се разпредели рискът от моралното и физическото изхабяване на актива, да се подобри платежоспособността и ликвидността на транспортната фирма.

Счетоводен стандарт „Лизинг“ определя начина за отчитане на лизинговите договори, с изключение на договори за проучване и обработване на природни ресурси, като дървесина, нефт, метали, газ и други минерални ресурси, както и договори за продукти, като видеозаписи, кинофилми, ръкописи, авторски права и патенти. [3]

МЕЖДУНАРОДЕН (МСФО 16) И НАЦИОНАЛЕН СЧЕТОВОДЕН СТАНДАРТ (СС 17) ЛИЗИНГ – ТЕОРЕТИЧНИ ПОСТАНОВКИ

Съгласно СС 17, както и в съответствие с МСФО 16 лизингът е споразумение, по силата на което наемодателят предоставя на наемателя срещу еднократно плащане или

¹ Студент във ВТУ „Т. Каблешков“, специалност „Икономика на транспорта“, 3-ти курс

серия от плащания (наем) правото на ползване на определен актив за договорен срок. Международният стандарт за финансово отчитане (МСФО) 16 определя един контракт като лизингов или съдържащ елементи на лизинг, когато има определен актив или се прехвърля правото на контрол върху използването на определения актив за определен период от време срещу възнаграждение. [2]

Срокът на договора е елемент от формулата за изчисляване на настоящата стойност и е от важно значение за първоначалното оценяване и признаване на основния актив, а правото на контрол се прехвърля, когато лизингополучателят може да ръководи използването на определения актив и да получава всички икономически ползи от употребата му за определен период.

Възможно е да има случаи, в които договорът да съдържа нелизингови компоненти и те следва да се отчетат отделно от лизинговете.

Основната цел, заложена в новия МСФО 16 Лизинг, е да приравни до известна степен счетоводното отчитане на оперативния и финансовия лизинг и респективно да повиши съпоставимостта между финансовите показатели на предприятията.

В тази връзка чрез МСФО 16 при лизингополучателите се въвежда единен модел за отчитане на оперативния и на финансовия лизинг. Следва да се признае едновременно актив и пасив като:

- актив с право на ползване е така нареченият подход на актива или балансов подход, който изисква активите с право на ползване, т.е. взетите на оперативен лизинг, да се включат в счетоводния баланс, както и в амортизационния план на лизингополучателя. Според стандарта се допускат две изключения:

→ при договори със срок до 12 месеца, които са краткосрочни - не съдържат опция за покупка;

→ при активи с ниска стойност, съгл. Основание за заключение, както е упоменато в пар.ОЗ100 - активи с ниска стойност са до 5 000\$.

Елементите, които следва да се включат в първоначалната оценка и признаване на актива с право на ползване и пасива по лизинга, са:

→ **Пасив по лизинга** (задължение да изплащат лизингови вноски)

- Фиксирани лизингови вноски
- Променливи лизингови плащания, които зависят от процент или индекс и след началната дата на лизинга изменят своята стойност в съответствие с възникнали промени
- Променливи лизингови плащания, фиксирани по същество. Съдържа се елемент на променливост, но по същество са задължителни и неизбежни.
- Гаранции за остатъчна стойност
- Опция за покупка
- Неустойки по опция за прекратяване

→ **Актив с право на ползване**

- Плащания, които се осъществяват на началната дата или преди нея
- Първоначални преки разходи
- Стимули по лизинга, които се приспадат
- Разходи за демонтаж
- Разходи за преместване на актива след изтичане на лизинговия договор.

Последните допълнения и изменения, които са направени в Национален счетоводен стандарт (СС) 17 Лизинг са във връзка със Закона за корпоративното подоходно облагане – ЗКПО (обн., ДВ бр. 98 от 2018 г.) относно данъчното третиране на разходите и приходите, които следва да бъдат признати по линейния метод за целия

срок на договорите за експлоатационен (оперативен) лизинг, като се въвежда изискването за контрол.

Съществени разлики между МСФО 16 и СС 17 Лизинг

В таблицата по-долу е направена съпоставка между двата стандарта – СС 17 и МСФО 16, като основните различия между тях са следствие на осчетоводяването и представянето на експлоатационния (оперативния) и финансовия лизинг при лизингополучателите респ. наемателите:

Таблица 1

Критерии и сравнение	МСФО 16	СС 17	
		Оперативен лизинг	Финансов лизинг
Първоначално признаване и оценка	Актив с право на ползване: по цена на придобиване; - Пасив по лизинг: настоящата ст-ст на лизинговите плащания	не се признава актив и пасив	лизингов актив и пасив по лизинга
Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход / Отчет за приходи и разходи	• Амортизация на актива с право на ползване • Разходи за лихви за пасива по лизинга (метод на ефективната лихва) • Променливите лизингови плащания, зависещи от индекс или процент, се включват в оценката на пасива по лизинга	Лизинговите плащания се отчитат като текущи разходи по линейния метод	Лизингов актив: разходи за амортизация; пасив по лизинга: разходи за лихви (метод на ефективната лихва) Променливите лизингови плащания от всякакъв вид не се включват в оценката на пасива по лизинга
Последващо оценяване	Модел цена на придобиване; Модел на преоценената стойност; Модел на справедливата стойност (След началната дата предприятието следва да оцени актива с право на ползване, използвайки един от трите модела: цена на придобиване, преоценена или справедлива стойност, в зависимост от счетоводната политика на предприятието.)		-
Отчет за паричните потоци	Изходящи парични потоци: - плащания за наем (парични потоци от оперативна дейност)	Изходящи парични потоци: - плащания по лизинг (парични потоци от финансова дейност)	
	Основната информация, свързана с оперативния лизинг, се оповестява от лизингополучателите в Приложението на ГФО	Задължително се оповестяват: - краткосрочни лизингови договори; - активи с ниска стойност; - активи с право на ползване; - пасиви по лизинг и др.	

Във връзка с признаването на пасив по лизинг и актив с право на ползване, както и начисляването на амортизация се променя моделът на признаване на разходите, заменяйки разходите за наем, които се начисляват към разходите за външни услуги с разходи за амортизация и лихви. Това се отразява върху структурата и съдържанието на Отчета за паричните потоци, като класифицира оперативните в парични потоци от финансова дейност. От една страна разходите за наем по СС 17 би следвало да са равностойни на разходите за амортизация и лихви спрямо МСФО 16. От друга страна, вследствие на ефекта на метода на ефективния лихвен процент, разходите за лихви са в по-голям размер в началото на периода и след това намаляват, докато разходите за наем се отчитат на равни месечни вноски, което ще окаже влияние върху някои финансови показатели.

В условията на МСФО 16 разходите на лизингополучателя за целия срок на лизинга са равни на общата сума на лизинговите плащания, които се разпределят по две статии в отчета за печалбата или загубата:

- разходи за амортизация на актива с право на ползване;
- разходи за лихви за пасива по лизинга.

При това разходите за лихви са в по-голям размер в началните периоди от срока на лизинга и впоследствие намаляват, вследствие ефекта на метода на ефективната лихва.

За сравнение, в условията на СС 17, когато лизингът се класифицира като оперативен лизинг, разходите се отчитат само по една статия в състава на оперативните разходи (като разходи за външни услуги или към другите разходи, ако са несъществени).

Според МСФО 16 отделните отчетни периоди от срока обаче не са равни на платените лизингови вноски, според счетоводно признатите разходи на лизинга. В резултат на подхода на актива с право на ползване, задължителен за всички лизингови/наемни договори при лизингополучателите/наемателите, според МСФО 16 отчитането на оперативните лизинги е асиметрично: както лизингополучателите, така и лизингодателите признават актив във финансовите си отчети, което е концептуално неиздържано.

Съществени показатели, които се променят във връзка с включването на пасива по лизинга в счетоводния баланс са коефициентите за рентабилност - рентабилност на привлечения капитал и рентабилност на база инвестиран капитал, в изчисляването на които се включва стойността на дългосрочните пасиви (задължения). Показателите за рентабилност се променят и във връзка с включване стойността на печалбата преди лихви и данъци, като основен компонент на коефициентите, в чиято стойност са включени разходите за амортизация спрямо МСФО 16, но не и разходите за лихви, което формира разлика в стойността на печалбата съгласно МСФО 16 в сравнение със СС 17.

Промените в собствения капитал са свързани преди всичко с промени в стойността на финансовия резултат.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С последните промени в МСФО 16 е необходимо да се направи хармонизиране на националната с международната нормативна уредба, което дава отражение върху отчетността на предприятията от транспортния сектор дотолкова, доколкото те организират своето отчитане въз основа на международното счетоводно законодателство.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Досев, Х., Промените в СС 17 – "Лизинг", достъпно онлайн на: <https://www.tita.bg/free/accounting/622>
- [2] Международен стандарт за финансово отчитане (МСФО) 16, достъпен онлайн на: <https://eur-lex.europa.eu/>
- [3] Петрова-Кирова, М., Лизинг – влияние на промените в МСФО 16 Лизинг върху представянето на предприятия от транспортния сектор, сп. Механика, Транспорт, Комуникации, ВТУ "Т. Каблешков", София, 2019 г.;
- [4] Станева, В, М. Петрова-Кирова, Счетоводни стандарти. Приложение за транспортни предприятия, изд. Авангард-Прима, София, 2021 г.
- [5] Счетоводен стандарт 17 "Лизинг", изм. ДВ, бр. 15 от 19. февруари 2019 г., достъпен онлайн на: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135501607>

LEASING – COMPARATIVE ANALYSIS OF THEORETICAL STATEMENTS ACCORDING TO INTERNATIONAL (IFRS 16) AND NATIONAL ACCOUNTING STANDARD

Veronika Bogdanova

veronikaabogdanova@gmail.com

*Todor Kableshkov University of Transport
1574 Sofia, 158 Geo Milev Str.
THE REPUBLIC OF BULGARIA*

Key words: *accounting standards, leasing, analysis*

Abstract: *The requirements to achieve harmonization in the regulatory framework of the member states of the European Union are essential to achieve a unified European market, guaranteeing the free movement of goods, services, people and capital in the EU. This also applies to the applicable accounting basis, regulated in the Accounting Law, effective from 01.01.2016. The purpose of this article is to perform a comparative analysis of the international and national accounting standard „Leasing“ and to present the main differences that are not in accordance with the harmonization of accounting legislation.*